

Anyó egy kis kupacba kaparta a megmaradt töpörtöt azon a fodrosszélű tányéron, melyről már lekopott az aranyozott sáv, azután félrelékött egy töpörtöt s közelebb hajolt s az ujjával belekapart a tányér fenekébe: „mi ez itt, milyen folt, már megint? mitől maszatos?” dűnnyögte magában anyó, majd eszébe jutott, hogy már évek óta hetente egyszer-kétszer rászedi ez a maszat, amivel szemben ő tehetetlen, de mindig elfelejti — dísztányér volt ez valamikor, férje anyjától kapta anyó, amikor még Esztinek hívták, esküvőjük napjára, valamikor még az is olvasható volt rajta, hogy: MILLENIUMI-EMLÉK, 1896, és láthatók voltak azok a tegezes-pajzsos-kucsmás lovasok, akikből mára már csak maszat maradt, olyan maszat, amiért bosszankodik az ember, ha a tányért mossa: mosod, mosod, dörzsölöd és még mindig úgy tetszik, mintha valami maszat, valami ételmaradék volna ott a tányér fenekén. Anyó nehéz, nagy léptekkel mozog, a szekrényre teszi a tányért, majd mintha valami eszébe jutna, ismét megmarkolja, azután kinyitja a szekrényt és jól elcsukható helyre teszi a tányért, erről jutott eszébe az egérfogó, egy szem töpörtöt ujjai közé fogott és elment a sportherthoz, a sarokból egérfogót kotort elő és lassan behelyezte a töpörtöt, „nem tudom ki is vihette el a mi egérfogónkat? valaki elvitte és aztán nem hozta vissza. Volt nekünk is egérfogónk. Mikor is? Négy-öt éve lehet, amikor csak úgy elkallódt”, — gondolja anyó és a kis szekrényre teszi az egérfogót.

Azután a kis háromlábú suszterszékhez lépdes, fogja a dobozkát, melyben félmaroknyi faszeg, ugyanannyi kis vasszeg; meg a dikicset is, kis bőrdarabkákat, árat is felmarkolja, ismét a szekrényhez lépked, elhelyezi ezeket az apróságokat az egyik fiókban, ahol csiriz és más különféle, százsínű bőrdarabkák vannak. Egy ideig kotorász itt anyó, előcibál és szemügyre vesz néhány bőrdarabot, majd egy pillanatig úgy látszik, hogy most itt példás rendet akar csinálni, de hirtelen csak úgy félkézzel egymás hegyére-hátára pofozza a holmit, a gyerekcipőt, amit a szomszéd estefelé hozott, belöki a szétszedett, rossz cipők közé (valamikor anyó cipői voltak, de amikor már istenigazából elviselte őket, mind felszabdosta és egy-egy falatnyi bőrt megmentett belőlük, időnként igen jól lehet használni ezt más cipők foltozására) „jó lesz az annak a gyerekeknek, ha reggel is csinálom meg, reggel ügyis mindig korán ébredek”, dűny-

nyögi anyó és egy széndarabkát tesz a sporhetba, azután meg a sarokban húzódó keskeny, alacsony díványra ül, elhelyezkedik és csak üldögél, üldögél negyedóra, félóra múlva is.

Béla az előbb nem fizetett azért a foltért, amit a cipője talpára ütöttem, pedig most nagyon kellene még az a néhány garas is, de Bélától nem szabad kérni, Béla különben is, ha reggelit vagy vacsorát hoz magának, nagyon sokszor az asztalra teszi és azon a nyers, nagy hangján mondja: „na, néne, gyűjjön, falatozzunk”, mert Béla még az első napon, amikor ide költözött, még három évvel ezelőtt, nénének szólitotta s így szólítja azóta is. Anyó mindig valami gyengédséget érzett Béla iránt és soha egy szóval nem mert ellenkezni vele, egy szót nem mert szólni neki, soha szemrehányásra gondolni sem mert, Béla egy-egy határozott mozdulata elfeledtette vele azokat a túrhetetlen viselkedéseket is (például azt, hogy délután egyhuzamban csak egyetlenegy nótát fütyült olyan élesen, hogy az embernek megszakad a dobhártyája, de egész délután szünet nélkül), melyekben anyónak a három év alatt része volt; de Béla egy-egy kemény, magabiztos szava mindig szinte egyszerre lehiggasztotta anyót s ilyenkor vagy hallgatott, vagy a fiú kezére beszélt, mint aki megszokta, hogy hagyni kell a férfiakat, rájuk kell csak hagyni, úgy való az, úgy kell, úgy van az rendelve, mióta világ a világ. Néha azt dünnyögte magában: „ez aztán férfiember”, s ilyenkor felébredt benne a maga leánykora, fiatalasszonykora, megelevenedett előtte férje, a suszter, akihez tizenhatéves korában ment férjhez; s akinek — ilyenkor úgy érezte, — mindig csak a szája járt és nehéz keze volt, de különben olyan álmodozó, álmos ember volt, olyan gyöngéd, puha, hamar kidőlő ember. És ki is dőlt szegény hamarosan, az első háború után s még jó, hogy anyó eltanulta tőle a susztermunkát — már mindjárt házasságuk után susztermunkára fogta feleségét s akkoriban az asszony rengeteget lázadozott emiatt, és amikor senki se látta, sokat pityergett is: minden házimunka, főzés is és még minden más az övé, és amellet még suszter is legyen! de soha egy hangos szót sem mert szólni a dolog ellen — s mikor férje meghalt s ő ittmaradt a gyerekekkel, igen jól adódott az eltanult mesterség. A gyerek ugyan már fölnőtt volt, imas, és megkereste a maga kenyérét, de azért csak meg kellett élni. „Akár a Józsi! Éppen olyan a szeme, meg a mozdulata is”, gondolt anyó a második háborúban elesett fiára, amikor néha-néha elmézegette Bélát, de hangosan sose mondta ki ezt se, Béla nem tudta, hogy anyó azt hiszi róla, hasonlít a fiára, csak érezte, hogy őhöz s sokkal türelmesebb, mint a másik két ágyrajáróhoz, s néha, amikor ezt különösen érezte, ő is egy-egy negyedórára gyengédebb, közvetlenebb lett anyóhoz, — akár a felnőtt fiúk is: mindig kemények anyjukhoz, de végtelenül figyelmesek, ha hében-korban meglepi őket az a legyőzhetetlen érzés: ez az

én édes, sokat küzdő anyám. Anyó sohasem emlegette fiát, az ágyra-járók is csak akkor tudtak meg egyetmást róla, amikor sorraérdeklődtek a falon függő fényképek után és megkérdezték azt is, kit ábrázol az anyó diványa fölött függő kiskeretes fénykép. Azóta, a három év alatt csak háromszor került szóba anyó fia, aki lakatossegéd volt és az orosz mezőkön hagyta fogát, az ég tudja merre. Az este, míg anyó a foltot szabta, majd veregette Béla cipőjére, fiú ott ült anyó mellett és várta a cipőt, beszélgettek, Béla elmondta, hogy kibabrál majd a mesterrel hétfőn, ha beállít hozzá, aztán megtapogatta a cipőn a lyukat s azt mondta: „néne, jól foltozza meg, ne szivároghasson be a víz, mert lányt hozok estére és nem szeretem, ha a lábam mocskos olyankor”, s anyó bólintott, hogy nem kell félni, jó folt lesz ez, de legalább szép lány legyen az s a fiú megkérdezte: „hát mért, tán nem elég szép a Juci?” s anyó ekkor megvonogatta a vállát és csak annyit mondott: „hát...”, közben földézte a lányt, kit Béla majdnem minden szombat este hazavezet; csülkös, elég magas lány, derékon alul nagyon erős és fejlett, deréktől följebb pedig törékeny, még az arca is olyan törékeny-féle, fekete lány; de az ember mindig úgy érzi, hogy két lányból van összetéve, mintha a derékon aluli erős részhez nem tartozhatna az a felülős törékeny rész, mert oda ugyancsak erősebb résznek kellene tartoznia, vagy fordítva: érthetetlen, hogy a felső törékeny részhez hogyan tartozhat derékon alul olyan erős, bár még így is formás test. Már vagy egy esztendeje jár ide Béla a lánnyal és senki se kérdezte tőle, hogy megnősül-e, a fiúk nagyon jól összefértek még amikor Iván lakott itt harmadiknak, jó megértéssel éltek (ez a mostani harmadik a múlt szombaton és azelőtt is, amikor Béla megjött a lánnyal, fölkelte és kiment az udvarra, jó sokáig volt az udvaron; mindig mászkál, hallgat, látszik, hogy akadémikodik). Iván szegény jó, csendes, szórahajló fiú volt, bár egy kicsit büszke, de mintahogy az ilyen fiúknak rendszerint csak visszafelé sül el kezükben a bot is, úgy járt ő is szegény s az egyik reggel még épphogy elment a munkára, már hozták is vissza, ránézni is rossz volt, munka közben elpattant a fúrója és a szemébe állt, azután vitték a kórházba és még két óra hosszat úgy állt a fúró a szemében, mert nem akadt egy orvos, aki gyorsan elvégezte volna a műtétet s azután, amikor kikerült a kórházból, végtelen szótlan lett, ha mondtak is neki valamit, csak hallgatott; egyszer említette, hogy a munkástanács majd iskolába küldi, annyiszor emlegetik a fiúk mostanában azt a munkástanácsot; hát iskolába kellett volna mennie, mert elvesztette a fél szemét a saját hibáján kívül, úgy mondták, mert a vállalatban nem voltak meg a kellő védőeszközök a munkásoknak s ezért is történt a baj, de később mindez valahogy elmaradt, Iván ismét csak munkába állt és egyszer panaszkodott is, hogy nem jól lát félszemmel,

sokszor a vas mellé üt s így nem mer vele senki dolgozni, ő már csak holmi piszmozgó munkát végezhet a kovácsszakmában s egy szép napon Iván össze is csomagolt és elköltözött, sirt amikor ment és a fiukat is, Bélát és Jankót hetekig nem lehetett hallani—látni; egy hónapig csak a két fiú lakott a háromágyas szobában, de ezt így nem lehetett, meg kell élni, ki kellett adni a harmadik ágyat is. (Szegény Iván egyetlenegyszer vezetett ide egy lányt, egy este, a lány szép lassan be is jött Iván után, de amikor meglátta, hogy három ágy van a szobában és két fiú már ott alszik a két ágyon, egy feketehajú és egy szőkés-vöröses, akkor megfordult és kiszökött; Iván nagyon jó és csendes fiú volt, becsukta az ajtót és lefeküdt.)

Anyó csak üldögélt, üldögélt a díványon a konyhában, ahol hált, ahol lakott immár kilenc esztendeje, amióta úgy érezte, hogy már nehezebben bírja napszámmal, mosással, vasalással és cipőfoltozással megkeresni kenyerét s szobáját albérletbe adta ki három ágyrajárónak, akik nála is étkeznek, illetve csak ebédelnek. Üldögélt anyó és a konyha melege elbágyasztotta, míg a fiúk gondján-baján rágódott öreges felületességgel és ráéréssel. Elbágyadt és el-elszunyókált, kurtafurcsákat álmodott közben s nehezőre esett fölkelni és lecsavarni a villanyt („olyan jót ülök”) s a huszonötös villanykörte vörösen, szintén bágyadtan pislákol bele a konyha melegébe.

Anyó el-elszunyókált.

Köröskörül hatalmas hegyek, erdők, völgyek, amelyent ő még sohasem látott és egy széles, kanyargó, végtelen kövesút, melyen fáradtan, de frissen ballag a verőfényben, melegben s egy-egy friss szellő kifújja kendője alól szőke haját s ő ismételten csak a kendő alá gyúri a szőke tincseket. Megy, megy, ballag, fiatalasszony, de még lánynak is elkelne, megy, mendegél, kezében egy kosarat lóbál, azon átvetve nagy, nehéz, meleg kendő.

Megy végig a hosszú úton és megbámulja a hegyeket.

Most hirtelen, nem is tudni hogyan, egy nagy katonatábor van az út mellett balra, szürkeruhás bakákat látni lődörögni ott és köröskörül több őrt is, és az ég se tudja hogyan, de most hirtelen, nagyon hirtelen alkonyodik, sötétedik és ő nagyon sietne, nagyon kapkodná a lábát, hogy odaérjen még mielőtt egészen be nem sötétedik, de nem bírja mégcsak rendesen emelgetni se lábait, ólomból vannak, szinte ragadnak a poros kövesúthoz, nem bír ő már sietni, hiába, ő már mégis öregasszony. És egészen sötét van már, amikor odaér a katonatábor kapujához, le kell térni az útról és vagy tíz lépés csak, puskás őr áll ott és ő már ismét egészen fiatalasszony, lánynak is elkelne, karján a kosár.

— Én Horák Gáspárt keresem, itt szolgál, — mondja és a puskás katonára, aki a tábor kapujában áll, egészen furcsa, nem látszik sem-

mi belőle ebben a sötétes estében, se az arca, se semmije, csak szürke mundér látszik és mintha a szó is csak a mundérból jönne:

— Tán maga a húga?

— Nem, én a felesége vagyok.

A mundér most is mozdulatlan (nem látszik se arc, se semmi, csak szürke mundér), még mindig mozdulatlan, majd sípol egyet és ismét csak mozdulatlan, ekkor a táborból előjön egy magas, erős ember, és odamegy a puskás mundérhoz, aki mond neki valamit; ekkor az újonnan jött mundér hozzája lép, ki még mindig tanácstalanul tartja kosarát. Az újonnan jött mundér végignézett rajta és megfordult, a táborba ment, beléveszett a sötétbe, de máris jött vissza és elébe állt:

— Mindjárt jön a férje, addig is várja meg ott az út túlsó felén, jöjjön, megmutatom, ott szoktak a vendégek várni.

Es ment előre, nagy erős, sötét ember, szürke mundér, utána pedig ő, karján a kosár. Az út tövében bokrok s ő egyre csak megy a nagy, erős mundér után, mígcsak az meg nem áll es szembe nem fordul vele s kirántja szuronyát, villan a penge.

— Feküdj le.

Es ő csak egy hatalmas mundért látott és a kosarat letette a földre és szép lassan, szótlanul lefeküdt, „én már öregasszony vagyok!” — akarta kiáltani, de csak egészen halkán mondta, a nagy mundér pedig egy felet se szólt s ő érezte, hogy a nagy mundér arca borostás és talán tüskös kis bajsa van, érezte, hogy egészen meléje, a földre szúrta a szuronyt és közben azt mondta a mundér „en se hordom a farzsebemben a szememet” és ő akkor valóban nagyon fiatal volt, fiatalasszony, és megvillant eszében, hogy a szurony itt van, csak ki kell nyúlni érte és beledötni a szürke mundérba, de mozdulni se bírt és nem is volt ereje, és már nem is akart nyúlni érte, nem, nem, nem! mert érezte, hogy minden hiába, úgy érezte magát, mint a tollpihe egy hatalmas viharban, amikor csak száll, száll, repül a magasba és beleszédül a végtelenségbe, jaj!

Anyó felijedt és fölugrott, egy pillanatig állt a konyha közepén, aztán lassan a sporhethoz lépett, leguggolt és elzárta a sípot, majd körülnézett a konyhában, „milyen sok butaságot összeálmodik az ember”, dűnnyögte és a szekrényhez ment, kivette vékony dunyhácskáját, ágyat készült vetni a diványon es közben arra gondolt, milyen hitelesen álmodta meg azt a régi történetet, az egyetlenegy történetet, mely lejátszódott életében. A történetet, mely vissza-visszatérő álma, (tán évente, vagy kétévente, vagy ki tudja milyen időközökben tér vissza), és mindig hiteles, mindig igaz, csak egy-két kis, jelentéktelen részletben változik. Az a történet ez, mely még akkor, Gáspár életében annyiszor gyötörte és annyiszor okozott kelle-

metlen, álmatlan éjszakát neki, majd később, Gáspár halála után kellemes álmódózásra adott alkalmat, de ami soha többé valóra nem vált. A történet, melyről soha senki tudomást se szerez ezen a világon, soha senki, és talán az a szürke, borostásállú szürke mundér se, ha meg nem halt a háborúban vagy otthon, s az ég tudja a világ melyik sarkában volt számára az az otthon, tán már az a szürke mundér és régesrég elfelejtette, vagy soha eszébe se jutott az a történet, mely álom formájában itt, e konyhában megelevenedik, s melyről csakis egy ember tud ezen a földkerekségen: anyó.

Mert azon az estén a szürke mundér, kinek a karja keményebb volt a cédrusnál is és marokra tudta fogni azt, amit marokra kell fogni és egy mukkot se szólt, akkor se, amikor felkelt, csak megtörtölte szuronyát és szó nélkül elment s otthagyta őt a bokorban; akkor ő ment, egész éjjel ment a végtelen kövesúton és valahol messze megpihent az árok szélén és átvirrasztotta az éjszakát s hajnalban visszatért a katonatáborba, s ismét kereste Horák Gáspárt és mondta, hogy ő a felesége, és Horák Gáspár elő is került; rengeteg katona volt ott, és Horák Gáspár akkor se tudta, föl se figyelt rá és soha meg se tudta mért repdes végig az ő tekintete a sok-sok katonán és mért néz szemükbe és mért keres itt valamit, vagy valakit a hegyek között, a kövesút melletti táborban, és azt se tudta meg, hogy ő csak azt suttogetta: „itt van és nincs itt, itt van és nincs itt...” és hiába repdesett tekintete: sehol semmi, csak szürke mundér. Egyszerű, szürke és egyforma mundérok:

És utána jöttek az évek, az évek, az évek, foldozás, főzés, foldozás, két kalapács kopog és Gáspárnak jár a szája és bólogatni kell neki, mert nehéz keze van, de mindig álmos, és nő a gyerek, nő és Gáspár meghalt, a temetés, a magános élet, a gyerek fölöttévek, évek, évek...

Anyó lecsavarta a villanyt és a dívánhoz botorkált, bebújt a dunyha alá, ismét fölült és magasabbra igazította a párnát.

Jó ember voltál Gáspár és kár, hogy olyan hamar meghaltál. Ősz van, a napokban ki kell majd mennem és rendbe kell hoznom a sírokat. Nem szeretek oda járni és ne is haragudj, hogy évente csak egyszer vagy kétszer járok ki hozzád. Nem szeretek kimenni hozzád, mert olyankor mindig az jut eszembe, amit akkor éreztem amikor temetésed után egy hétre kimentem a sírodhoz. Sírodra néztem: sárga föld és néhány friss gyom. Néhány nappal, előtte még öleltél engem, moztogtál, néztél, tapintottál és horkoltál az ágyban és szerettél-öleltél s most ott kell hogy legyél a lábam alatt és kukacok furkálnak benned és soha meg sem mozdulsz, a képed, az emléked friss, a dikics még úgy áll, ahogy te letetted, a fát, melylyel naponta tüzelek, mind te hasogattad, a vánkos még a te hajadtól piszkos, huszonöt évig éltünk együtt s már egyként lélegeztünk

és te most kijöttél ide a sárga föld alá, szinte még látlak az utcán menni, szinte még érzem, amikor még olyan maflán először csókol-tál meg és én még húsz évig élek és többé soha nem is látlak, soha többé nem is lépsz be és senki nem is tudja, hogy léteztél (ma már az udvarban tényleg senki sem emlékszik rád, azt se tudják, hogy a világon voltál és naponta találkozok az utcán száz meg száz emberrel és egy se tudja, hogy élt valamikor Horák Gáspár), csak én élek tovább és olyan ez, mint mikor az embert kettévágják és felét eltemetik s az egyik feled elmegy ki a temetőbe megnézni a másik feled. Ezért nem szeretek, Gáspár, kimenni a temetőbe. Lesz egy reggel, amikor a fiúk felébrednek és halva találnak és hoznak egy koporsót, beletesznek, „jól szögezze le”, mondja majd valaki s ismét más megkérdezi: „na, vihetjük?” s valaki ráfelel: „lehet”, de ez a konyha ittmarad, más lakó jön bele, talán egy kis szabó s akkor berreg a varrógép, berreg, berreg, évek, évek, évek és kezdődik minden, minden előlről...

De ezek a falak ittmaradnak.

Tényleg, egyik felem voltál Gáspár, mert az az emlék üres maradt és ismétlődő álom volt csak, de ekkor már csak álom, már csak álomként ismétlődött. Mert azután, már közvetlenül a második háború előtt, amikor a fiúnk bevonult és nehéz volt megélni és amikor ott a parkban találkoztam azzal az emberrel, bután arra gondoltam, hátha könnyebb lesz az életem, ez az ember, ez már a te halálod után jött, és semmiség volt, még csak álomnak se maradt meg, hanem csak olyan volt, mint mikor a kutyát a vízbe vetik és az kiúszik, jól megrázkódik, hogy lehulljon, lepereregjen róla minden kellemetlen esőcsepp, minden ami a vízre, a rosszra emlékezteti és az tényleg mind-mind le is hull.

... Elöl ősz haj látszik fekete csíkos kendője alól. Igen-csak sűrűn, késő délutánokon, alkonyodás előtt megjön, lassan végigjár a parkon és leül egy padra. Nincs megszokott padja, hol itt, hol ott üle le. A parkőr körbe-körbe sétál a sétányokon s nadrágzsebéből időnként egy kis papírzacskót vesz elő, cukorkát kotor ujjai közé s szájába nyomja. Mentholos cukorkát. Sétál köröskörül, ezt a lányt tegnap fönt a harmadik padon nyagatták, ez a fiatalasszony alighanem itt vadászik az emberekre, ez az ember mindig a szökőkúthoz ül és ráhajtja fejét a görbebotra, az a fiú mindig itt tanul... Ez a fekete, csíkos kendős asszony... Tiszta asszony. A ruhája kopott, harisnyája foltos, cipője használt, mozgása... Ez szegény asszony. Tiszta asszony. Ősz haja mindig szépen fésült és mindig csendben, nyugodtan ül egy-egy fél órát.

Egy estefelé, szürkületkor:

— Ha megengedi, ideülök, — mondja a csontos, vékony, hivatalos sapkát viselő parkőr.

— Üljön csak.

A parkőr leveszi sapkáját, térdére teszi, megkaparja gyéres, őszes haját.

— Hajhaj. Jó itt a levegő a parkban. Ahogy én látom, maga sokszor ki szokott jönni.

— Szoktam így estefelé.

— Jó a levegő, én is azért vállaltam ezt a munkát. De jó, ha az ember bír időt szakítani magának — mondta a parkőr és az asszonyra nézett. Mély mederben ülő szürkés szemei vannak.

— Én ráérek a dolgomtól.

— Én is, most hogy a fiamék elköltöztek innen — tudja, munkanélkül volt itt a fiam, — most én is ráérek így egymagamban, — mondja a parkőr.

Csend. Sétálgatók. Kacagók. Suttogók. Valaki egyedül elsiet.

— Így éldegélünk.

Csend. A parkőr zsebbe nyúl. Cukrot nyújt az asszonynak.

— Vegyen.

— Köszönöm.

— Hát maga? Itt lakik a családja?

— Nem. A fiam katona.

Csend.

— Azért mégis nehéz így az embernek egyedül lenni. Nekem báris. Vasárnap, amikor szabad vagyok, a komámmal csavargunk. Az meg minden tamburacincogásra betérne.

— Azért csak elédegélünk...

Azzal az emberrel is úgy volt. Mert hogy idejött, egy hónapig se lehetett vele jól összeférni. Mindig csak keveset iszogatott, nem is baj, hogy iddogált, de mindig köpködött és az ágyak mellé olyan kicsike ládát kellett tenni homokkal meg hamuval, hogy abba köpjön, de nem lehetett rendesen rászoktatni, összeköpködté a padlót, ágyat, mindent, meg egész éjjel krehácsolt, aludni se lehetett tőle. Olyan halszemű ténfergő ember volt és egy hónap nem sok, visszaköltöztettem és aztán még évekig láttam egyszer-kétszer... azután meg azt se, soha többé... és nem tudom mióta... és azt sem, hogy tán elköltözött-e, él-e még, meghalt-e... vagy mikor halt meg, hova temették, mi van vele...

Anyó egy kis koccanásra ijedt fel, kinyitotta szemét, fülelt egy kicsit: a sporhert felől kaparászást, apró lábikók topogását hallotta és picike cincogást, anyó fölült, „na, megvagy!” dűnnyögte és fölkel, fölcsavarta a villanyt, a sporhert mögé nézett, majd lehajolt és föl-emelte az egérfogót, a tenyerében tartotta, egy picike, bogárfeketeszemű egér futkosott köröskörül az egérfogóban, mint az eszeveszett, s amikor egy pillanatra megállt, háta kétoldalt úgy járt, mint a bőrdudás fújtatója, jaj, de régen láttam már olyant is, bőrdudást,

gondolta anyó, pedig valamikor olyan sokan voltak; az egér szíve rémülten dobogott, egészen tanácstalan volt szegény állat, ez nyilvánvaló; anyó pedig fogta az egérfogót és a szennyesvizet vödörbe nyomta, egy fával a víz alá bökte az egész egérfogót és még egy jó ideig állt úgy, aztán kinyitotta az egérfogót s a mozdulatlan, egyadtavíz, kinyújtózott egeret egy bottal kipiszkálta a fogóból, a szennyesvizbe lökte, a kancsóból tiszta vizet öntött az egérfogóra, majd a sporherthez lépett és szárítani tette az egérfogót. A szekrényből új tőpörtőt készített elő, ezt a munkát éppoly lelkiismeretesen végezte, mint az ebédutáni mosogatásokat és véletlenül éppen semmire se gondolt, vagyis arra gondolt, hogy most már elég volt a gondolkodásból, máma már eleget gondolkoztam, úgy valahogy vagyok, mint-ha valami fáradt, vagy bágyadtan álmos lennék.

Anyó a száraz egérfogóba tette a tőpörtőt és mindent figyelmen kívül hagyva a helyére készítette, a villanyt ismét elcsavarta és lefeküdt. Reggel, ha felébredek, megfoltozom a gyerek cipőjét... mert biztos már reggel kell neki, jönnek majd érte... de a fiúk felébrednének, ha kopácsolnék... azt a pár szeget beleütöm az ajtó előtt... délután kimegyek a temetőbe... megkapálom a sírod... Gáspár...

Anyó elaludt és ma éjjel aránylag mélyen is aludt, többször föl se ijedt, csak úgy éppenhogy félálomra ébredt, amikor elsőnek hazajött az az új fiú, ugyanis kicsit becsapta az ajtót és olyan hangosan lépkedett, mintha a diszlepést járatná vele valaki, de aztán az is elmaradt és anyó ismét elaludt, majd egy pillanatra ismét felébredt, amikor legközelebb is nyílt az ajtó és kevésre rá motoszkálást hallott, ekkor fülelt egy kicsit, ja, a kannával motoz valaki, megnyugodott, ez Jankó, ő szokott mindig vizet inni, ha hazajön; s anyó újra csak aludt tovább, míg csak ismét nem nyílt az ajtó s hallotta, hogy most ketten jönnek, egy pillanatra átcikázott az agyán: „egy-egy szöggel meg kellett volna biztosítanom Béla ágyát... kell az még máskor is... már délután akartam, de... elmorfondíroztam... na majd holnap... biztosan...”, de már aludt is anyó, jól, mélyen aludt, nem is hallotta amikor a szoba ajtaja is csukódott s nem is látta, amikor egy pillanatra, csak egy röpké perceskére kigyúlt a villany a szobában, majd ismét kialudt.

Anyó csak aludt, semmi életjelt nem adott magáról most se, mint soha életében; kúsza, felszínes, összefüggéstelen és végtelből végtelbe csapódó gondolatai és megmaradtak a kis konyhában, mely a földkerekségnek olyan kis pontja, mint anyó az emberiségnek, zavaros, fáradt és pislálkoló, kielégületlen érzései e falakra rakódnak és a levegőben libegnek, de soha senki számára nem mondanak és nem is jelentenek semmit, és nyomtalanul eltűnnek majd, ha az új lakó annakidején körülnéz és kiszellőzteti a lakást, a falakat pedig újrafesteti.